

Jens Lauritsens indberetning til Worm i 1638

Kort over Nørre Omme sogn.

Som det står anført er det "kort" over Nr. Omme sogn - tegnet af Jens Lauritsen i 1638 - man kan ane langmosestenen på tegnings venstre side midt i billedet. Teksten er skrevet på Latin.

NØRRE OMME

[196r og 196v] Paroeciæ Ommensis delineatio brevis et descriptio¹⁴. 10.

Hos rivos amnis hic Torsted hac dictus excipit, qui tandem aliis rivulorum aquis adauctus per paroeciam Tim recta in occidentem decurrit et se in sinum Stadelinum exonerat.¹⁵

Hour sande. Low mose. Den store Low mose steen, saxum 24 pedum circum radices latum in altum vero tres cubitos exsurgit supra terram, nulla in eo sunt literarum vestigia.¹⁶

Hesthøye. Om Kiergaard. Kiergaardbech. En stor mose. En stor hede. Skrubstrup. Montes continui.¹⁷ Lille Spaabeck. Klink. Holmgd. Omgaard. Om kierke. Nørgaard. Prestgaarden. Kedal. Klidzberg. Mons. Degnolet. Montes ad stuporem magni.¹⁸ Bredning høye dicti, dividunt nomarchiam Bøllingensem a Cervina.¹⁹ En hede. Halkier. En stor mose. Montes. Askhou. Store Spaabeck. En stor mose, Askemose kaldet. Pøllbeck. Pøll. Mons excelsus.²⁰ Grønberg. Kodall. Prag. Sinkier. [Pre]stbierre vad. Mons. Amnis distinguens nomarchiam Uldborgensem a Cervina.²¹

Via regia Holstepontis Ripas.²² Tradzborg. En stor platz med

14. O: Kort aftegning og beskrivelse af Omme sogn. Gengivelsen af kortet er lidt formindsket (83%).
15. O: Den å, som her kaldes Torsted (d.v.s. Torsted å) optager disse vandløb, og foreget med vandene fra andre bække løber den gennem Tim sogn stik mod vest og falder ud i Stadil bugt.
16. O: en klippe, der er 24 fod bred ved foden og i højden hæver sig tre alen over jorden; der er ingen spor af bogstaver på den.
17. O: Sammenhængende bjerge.
18. O: Bjerge, som er forbløffende store.
19. O: De kaldes Brejning høje og skiller Bølling herred fra Hind herred.
20. O: Et højt bjerg.
21. O: En å, der skiller Ulfborg herred fra Hind herred.
22. O: Kongevej fra Holstebro til Ribe.

Her til venstre et lille udsnit af Pastor Jens Lauritsens indberetning til Worm i 1638. Specielt under punkt 16 ser man forklaringen på stenens størrelse på dansk.

Der har været tvivl om Stenen har været 24 fod bred, (ca. 8 meter), men ved nøjere studie af teksten er det omkredsen af stenen ved jordoverfladen der er 8 meter.

Der gøres i de øvrige tekster dog også opmærksom på, at der var væsentlig mere sten under jorden, da der flere steder berettes om flere meter dyb hul, og man endvidere ikke har fået det hele op.

Præsteindberetninger til Ole Worm i indberetninger fra Ålborg og Ribe stifter 1625-42
Udgivet af Landbohøistorsk Selskab
Ved Frank Jørgensen under tilsyn af John Kousgård Sørensen
Landbohøistorsk Selskab [1970]

Oversættelse af en del af pastor Jens Lauritsens latinske indberetning til Worm i 1638

Længden af dette sogn er den samme som bredden, det strækker sig nemlig en dansk mil i begge retninger. Mod nord har det Vind kirke, mod (nord) - nordøst Vildbjerg. Mod øst grænser Timring og Vorgod op dertil. Mod syd vender det mod annexet Brejning. Mod syd (vest) er Ølstrup sogn. Mod vest Hover. Jeg mener, at det ligger på lige så mange graders polhøjde som Ringkøbing, idet vi ser den mod sydvest; men skomageren skal blive ved sin læst.

Vi har intet, som kan fortjene skribenternes beundring, da dette sogn ikke udmærker sig ved støvet af nogen berømtheder eller ved nogen statuer, billedfremstillinger, skove eller indsøer, men på grund af bjerge og sumpe er mere uanseligt end iøjnefaldende. Og ligesom det jo også på dansk kaldes Omme, således træffer man også deri hyppige vejslyngninger, som indfanger de vejfarende indtil kedsomhed og narrer dem i alle retninger, og det ikke blot på grund af de stadige småbække, der løber gennem mange moser, ved hvis sider der ofte, på grund af det meget dybe dynd næppe findes

fast og solid bund, men også på grund af bjergenes herværende hyppige ufremkommelighed og dalenes betydelige slugter, som i lige grad nægter gående og kørende overgang. Thi her er nemlig temmelig mange bjerge af forbavsende højde, ved hvilke vi på alle sider ved naturens hjælp er indhegnede og forskansede. Omkring bjergene ses utilgængelige moser, men på steder, hvor de er tilgængelige, er de græsklædte, hvilket er skyld i, at vi glæder os ved en stor mængde okser, får og geder (egl. kid). Størstedelen af denne jord er vild og udyrket og ikke tilberedt til brug for såning, men hvad der egner sig til dyrkning er gjort til frodige agerstrækninger og skønne ejendomme, som på forskellig vis skaffer indbyggerne korn eftersom vejret og året er. Jeg vil ikke her omtale billeder og statuer, ikke skove og floder, da der ikke her er nogen ting, som kan regnes til stedets storslåethed og pryde. Dette har jeg skrevet i Omme præstegård efter myndighedens pålæg den 22. september i året 1638.

Jens Lauritsen Handberg til Brejning og Omme pastorat.